

MAS D'EN TORRES

ROCHER

Francisco Pitarch Miralles.

És el Mas més al nord del nostre terme. Per accedir-hi hem d'anar per la carretera de Tírig i, una vegada passat el km.8, agarrarem el primer entrador a mà dreta. Just enfront -és el mateix camí- del Mas Nou de Tírig. L'accés és prou bo, ja que per ell passen vehicles diàriament. Part de les terres del Mas les du Jose, l'home de Mª Carmen Montull, el qual va ser qui em va posar en contacte amb un dels actuals propietaris, conseguint-me una cita per a les quatre de la vesprada.

Sempre havia pensat visitar este Mas, puix la meua àvia Centa m'explicava que un germà seu (Tòfol) hi havia estat de mitger i, aleshores, era un dels millors masos del poble.

En arribar ja m'esperava Francisco Pitarch Miralles (73 anys) que, amb el seu germà Gabriel, és l'actual propietari. Estava també el gendre de Gabriel, però no va voler interviure en la conversa.

Francisco, que de seguida es va mostrar com un home afable, obert i xarrador, em va proposar de donar-me una visió de què era el Mas quan estava al bo del millor..."mira, si

Façana del mas d'en Torres.

vols jo t'explicaré com era la vida diària al Mas i com va arribar la meua família ací. El van comprar els nostres pares, Francisco Pitarch Puig i Mercedes Miralles Barreda, als Sanchos de Sant Mateu per 18.000 (divuit mil) duros; la veritat és que no en tenien cap i van haver d'emprar-los tots. Als tres anys d'haver-lo comprat ja vam deixar el barranc de Lozano (Morella) on vivíem i vam vindre cap ací. Jo tenia 17 anys i el meu germà 9, que encara va anar a l'escola del Mas d'En Ramona. El Mas d'En Torres estava molt abandonat, el tio Tòfol no portava més que un trosset i la resta estava repartida entre quinze mitgers més de les Coves. De tres parts, una estava erma i vam començar a traure terreny i fer paret. Al costat hi havia

un bosc de carrasques prou gran que vam convertir en un bancal.

Recordo que portàvem la pedra en un carro catxet, de quatre rodes, tot de fusta (un carro pedrer), dels voltants. No res, que va ser un treball molt dur tornar tot açò.

Ara t'explicaré els costums que teníem un dia qualsevol. Ens alçàvem a punta de dia, faena sempre en teníem, a birbar o tornar una solsidea, el que fóra, i, quan era hora, tots a esmorzar un trosset de pernil o una talladeta i, de seguida, a tornar a treballar fins l'hora de dinar, que solia ser les 12 de migdia, hora de sol. Mercedes, ma mare, feia un paelló de sémola o sopes bollides, que devoràvem nosaltres i els cinc o sis treballadors que teníem llogats. Tornàvem a treballar fins que es

Corral de les ovelles

Corral de les cabres

Pallises i trull